

Empreny; emprenyament; emprenyadura; emprenyador; emprenyatiu. Impregnar, duplicat savi i d'ús només figurat: impregnar-se [Belv.], també impregnar; impregnació [Belv.]; impregnable; impregnabilitat. Pregnant no és 'que empeny vivament a fer una cosa' (estranya definició dels DFa. i AlcM) sinó (expressió) 'que implica més del que diu, carregada de fort sentit'; pregnància.

*Preó, V. pendre Preocupació, preocupar, V. ca-
bre Preon, V. pregon (FONS) Preonera, V. pen-
dre Preopercle, V. opercle (COBRIR) Preopinant,
preopinió, V. opinió Preordinar, V. ordre Prepa-
latal, V. paladar Preparació, preparador, preparar,
preparat, preparatiu, preparatori, V. parar Prepassar,
V. passar (PAS) Preponderància, preponderant,
preponderar, V. ponderar Preposar, V. posar Pre-
posició, -icional, preposít, prepositiu, prepositura, V.
pondre Prepòster, preposterar, V. post- Prepotèn-
cia, prepotent, V. poder*

PREPUCI, pres del ll. *praepūium* id. □ 1.ª doc.:
fi S. xv, Cauliac.

DERIV.: *Prepucial*.

*Pre-romà, 'anterior a la vinguda dels romans', pre-
romànic 'anterior a l'art romànic etc.'*

Prerrogativa, V. rogar Pres, V. pendre

PRÉS, ant. 'prop', del ll. PRĒSSUM 'premut, compri-
mit, ajuntat', pròpiament participi de PRĒMĒRE 'pitjar,
estrènyer', usat adverbialment; de *prés* es derivaren
aprés i *després*. □ 1.ª doc.: orígens (S. XIII).

En ús adverbial pur: «Ell me tramés / --- / a Bar-
celona; / quant arribí, / de Sent Martí [St. M. Sarro-
ca], / castell fort *prés*, / en Penedés, / hon, ab gran
cuyta, / se n'era fuyta, / ne viu cobrar / presa, tor-
nar, / no menys ferrada / que d'ull mirada, / Na For-
tiana: / --- / llexat havia / abandonat, / palau robat,
/ sense remey / son senyor rei, / propi marit, / mig
mort al lit / ---», JRoig (*Spill*, 1335, es tracta de la
presó de Sibilla de Fortià, lliçó correcta en el ms., no
en el text de Chabàs).

En les obres de Cerverí de Girona, apareix bastant
sovint, amb el mateix paper d'adverbi, o bé convertit
en preposició: com ho veiem (respectivament en la se-
gona i en la primera aparició) en el passatge següent:
«Verge Ssanta Maria, / prega ton Fill que sia / *prés*
nós, a nostra fi; / e per mi, Cerverí, / Dona, prega,
si-t plats, / que-m perdó mos peccats / e tots mos fal-
limens; / e de tots, deffendens / me sia, e guirén; /
e ben *prés*, a ma fi: amén!», *Oració de tot dia*, vv. 161
i 168.

També com a preposició i com en el vers 157 del mateix poema: «--- prec-vos --- / Sényer Déus, que Vós
mi aujats / d'una re d'on vos vull pregar: / que mon
payre fassats estar / *prés* vós, on tuyt li just estan»;
igual paper gramatical, però amb sentit temporal, 'des-
prés': «En Jacme, senyor meus, / per la gràcia de
Déus, / lo dit Rey d'Aragó, / --- / açò dis, jutgan /

per dreyt, en aquell an / c'om contav', ans d'abril, /
setanta-dos, part mil / e dos-cents, en ffebrer, / deu
jorn *prés* lo derrer», *Maldit ben dit*, v. 694: deu dies
després de l'últim de febrer, abans del mes d'abril, o
sigui el 10 de març de l'any 72, més enllà ('part')
del 1200, és a dir en l'any 1272.

Des dels orígens literaris de la llengua és tant o més
corrent l'ús en combinació amb *de*, prenent la funció
d'una preposició i amb el sentit de 'prop de': «un jorne
sdevenc que aquell comte passava *prés* de un noble
monestir ---»; «*prés* de una fontana ell s'assec --- e ac
beguda de l'aygua de la font ---»; «en la carrera, *prés*
de Jerusalem ---»; «--- atrobà un ermità qui dormia
prés de una bella font», Llull (*Merav.*, NCL. i, 101;
Blanq. i, 215.16; *Do. Pu.*, Gili, p. 176; *Amic e Amat*,
NCL. xiv, 49.19; i encara: *Blanq.* i, 227.6, 229.1).

Els DAG. i AlcM en donen encara alguns altres tes-
timonis en Llull, i en diversos textos d'estil poètic o
bíblic del S. xiv i fins a mj. S. xv. Degué tenir vida
popular un poc més llarga en el Ross., si bé les altera-
cions de fonètica sintàctica conduïen ja llavors a fer-hi
confusions amb *prest* 'aviat', ço que tornant-lo d'ús
incòmode, degué precipitar el moment en què, ja no
gaire més tard, quedà antiquat, pertot i definitivament:
«prop les terres d'aquest comtat, sol un quart
de legua, e molt *prest* del loc d'Estagell, qui és de
gran tenuta e mal (sic?) poblat de gent» a. 1440 (RLR
XLIX, 281).

Aquest ús adverbial i prepositiu de PRESSUS tingué
vida, més o menys llarga i més o menys autòctona, en
totes les llengües romàniques d'Occident: it. *prèss*,
on apareix des dels orígens (Dante, Giov. Villani), tant
amb el sentit de 'prop', com amb el de 'aproximada-
ment', tant o més originari (avui encara ben usats
press' a poco, *prèss*-*chè*, *di prèss*, o *dappress*, que ja
es troba c. 1300); fr. *près*, mot de la llengua de sem-
pre; oc. *près*, que també apareix des dels trobadors
més arcaics, i amb els diversos papers que li hem constatat
en el català medieval: «que ma donna, ni *près* ni
lonh / ---», Jaufré Rudel; «lo bosc de Vinceynas, *prés*
París ---», en el *Viatge de St. Patrici*; «e mos sénher /
m'ac *près* de lieis assís, / sobr' un feutre enpe-
riau / ---», Bertran de Born (PSW VI, 521-22).

Cast. antic *aprés* per 'prop de' i 'després de', es tro-
ba, i no pas rarament, en textos dels Ss. XII i XIII (*Cid*,
p. 469; Berceo, *Mil.*, 114; *Alex.*, 409, 1381), poètics
tots, però de llenguatge genuí, i no pas, o no gaire, dia-
lectal (algun cop, més tard, però ja no sabem si és tra-
dició més o menys artificiosa i poètica, en Juan de
Mena, NBAE XIX, 209, i el dicc. de Nebrixa). I hi
hagué un logud. *a presse* o *de presse* 'ràpidament, de
pressa' (que a causa de la -e no pot tenir, o almenys
no únicament, una formació paral·lela o manllevada del
cat. *de pressa* i cast. *aprisa*). D'aquest dedueix M-Lüb-
ke (REW, 6742) que l'ètimon estaria en la forma ad-
verbial llatina PRĒSSĒ 'estretament, pitjadament'.

Es pot argumentar en tots dos sentits, fent-hi entrar
en joc la forma luso-castellana: no fóra absurd su-
posar que en castellà i port. ant., *aprés*, *prés* (que se
solen mirar com a provençalismes o manlleus del fran-